

הלכות ברפת הפשמים סימן ריז

באר הגולה קלב

ריז ברפת הפשמים והמגמר, וכו' ח' סעיפים:

א *הנכנס לתנותו של בושם שיש בו מיני בשמים, (ב) מברך (ג) (א) 'בורא מיני בשמים'. לשוב שם כל היום, אינו מברך (ד) אלא אחת. (ה) נכנס ויוצא נכנס ויוצא, מברך על כל פעם; ידווקא שלא הנה דעתו לחזור, אבל (ו) הנה דעתו (ז) לחזור (ח) (ו) לא יברך: ב אין מברכין על הריח אלא אם-כן

באר היטב

(6) במ"ב. ודוק אם נתפגן להריח, אבל אם לא נתפגן להריח פטור, ומשהי' ניחא דלא אמר המוכר בשמים ח"כ לברך בכל פעם שעוסק בהם, אלא ודאי דפטור פיון שלא נתפגן להריח ומריח אתי ממילא, ט"ו. אם מנחים

משנה ברורה

באר הגולה

א (א) הנכנס לתנותו וכו'. ואף דבסעיף ב מבאר דבעינן שיהא נעשה הפשם להריח, וזה הלא פנס סחורתו בתנותו רק למכרו? באמת גם כזה נקרא עשוי להריח, וניחא לה שריחו אנשים ריח הפשם ויבואו לקנות ממנו [גמרא]. ולפי זה, אם מנחים בשמים (6) בחדרו של חנוני הבושם ולא בתנותו [דהינו שאין מנחים בפמבי במקום שמצוי יוצאים ונכנסים], דהתם לא עבידא לריחא, אז אפלו אם נתפגן הנכנס

שם להריח בהם אין צריך לברך, (3) אם לא שנטלו בידו להריח בו, אותה נטילה משנה לו עבידא לריחא וצריך לברך(4): (ב) מברך. יש (ג) אומרים דדוקא במתפגן להריח, אבל באינו מתפגן אלא שהריח בא מאליו ונהנה מזה, אינו מברך. (ד) אבל רבים חולקים על זה וסבירא להו דאפלו אינו מריח במתפגן, פיון שהפשמים נעשים כדי להריח בהם והוא נהנה, מברך: (ג) 'בורא מיני בשמים'. משום שבחנות של בשמים נמצאים בו עצי ועשבי בשמים, לפיכך מברך 'מיני בשמים'. ולא דמי להא דלעיל סימן רטו סעיף י, דאם הי' לפניו עצי ועשבי דמברך על כל אחד ברכה הראויה לו; התם מירי שמביאין לפניו שנים או שלשה מינים ונטלו בידו מכל מין בפני עצמו להריחו, לפיכך מברך אבל מין בפני עצמו, מה שאין כן הלא שאינו נוטל בידו שום בשם, אלא שבכנס עולה לו ריח מן פמה מיני בשמים פאחת, לפיכך מברך ברכה פוללת [אחרונים]: (ד) אלא אחת. ולא נפקא מנה כזה (א) אם הסיח דעתו או לא, פיון שהריח עולה לו תדיר כל זמן שהוא יושב בתנותו. ובעל התנות גופה נמי, (1) פעם ראשון שבעל יום שבכנס לתנותו צריך לברך עליו לפי שנהנה מריח, ותו לא, ואפלו נכנס ויוצא, דהא דעתו לחזור שוב לתנותו, ויבדל קמה. (1) ויש אחרונים שפוכרו, שאפלו בפעם ראשון שבכנס לתנותו אין צריך לברך, ועל-כן טוב שיכון להריח, וזו לכלי עלמא יהיה צריך לברך בפעם ראשון: (ה) נכנס ויוצא וכו'. וכל-שפן כשהלך לתנות של בושם אחר, (ח) בודאי צריך לברך שם פעם אחת: (ו) הנה דעתו לחזור. ודוקא כשהנה (ט) דעתו לחזור מיד. אגדות בשמים שמנחים על השלחן להריח בהם, אם נוטלו פעם אחד להריח בו ומברך עליו וחוזר ומניחו על השלחן, (י) אם הנה דעתו לחזור ולהריח בו, אין צריך לברך עליהם כשחוזר ומריח בהם, ואפלו יצא מביתו ודעתו לחזור מיד (יא) אין צריך לברך עליהם, פיון שהנה דעתו מתחלה להריח בהם בכל שעה: (יב) ואם הלך לעסקיו או להתפלל בבית-הכנסת, הוי הפסק וצריך לברך שנית: (1) לא יברך. ואפלו כשחוזר ומריח (יג) בבשמים

שער הציזין

(6) מגן-אברהם, עין שם. ופשוט דכנתו הוא כמו שבארתי במשנה ברורה, דאורי' בחדרו של חנוני הפחיתק הבשמים לסחורה דהינו להוציאם אחר-כך לתנותו למכרם, דאי מירי בעל-בית הפחיתק בשמים בחדרו כדי להנות מריחם, דאז בודאי אף-על-גב דאינו חנות ולא שפך כזה הניחא לה דניחא אנשי, אפלו הכי אם נכנס אדם אחר בביתו ומריח בודאי צריך לברך עליו, פיון שבשמים אלו נעשו לריח על-גל-פנים, וכדמוכח בש"ס מנה דמהלך חוץ לברך ומתא דמהלך בערבי שבתות בטבריא, עין שם, ולא בעינן האי סברא דליחא עבידא פי היכי דניחא אנשי אלא גבי חנוני, דההוא גברא לא קנה הבשמים כדי שריחו אלא לסחורה, ומשום הכי בעי' להקרא לברך דניחא לה דניחא אנשי, ומשום דאי לא הכי הו' לה נברך שאין עשוי להריח שאין מברכין עליו: (3) פרי-מגרים ודדף-החיים. ופשוט דהוא הדין בעל הבשם גופה כשהפשמים עין מנחים בחדרו, אם לוקחם בידו כדי להריח בהם דצריך לברך, דהא יחד אותם כעת לריח, ולא נפקלו כמה שהביאם מתחלה לסחורה אלא לענין לברך עליהם כשהריח עולה מאליהם, ולא באפן זה: (4) כן פתח הש"י ושמן-רלחם וכן מצדד בעלת-המדי, עין שם, וכן העתיק החי"אדם והדי הקטנה: (7) הבי"ח ואלה נכה ונהר-שלוש וביית-מאיר ומגן-גבורים בשם שני' נקטת הגדולה, וכן הסכים בספר 'ישועות-יעקב' ובדדף-החיים ומה שהוכיחו מגן-אברהם בסעיף-קטן ה לאו ראיה היא, לפי מה שבארתי פנתו למעלה, עיי"ש, וכתבו דלא דמי להא דלעיל סימן רטו סעיף ב, דהתם שהוא פרי ועקרו לאו לריחא, כל זמן שלא נטלו בידו כדי להריח בו לא חשיבא, מה שאין כן הלא בבשמים גמורים דעומדים רק לריח, פיון שפעלים ריח טוב ונהנה מהריח סגי [וכן משמע קצת מהרא"ש פרק אלו דברים, דקמקשה מההיא דתרוגו על הא דבשמים של מתים: ופוסק לה דלא נתפגן להריח: אלא ודאי דלפי הפלסא-דעסף דלא בעינן שיחא עבידא לריח, פיון שנהנה אף שלא התפגן להריח צריך לברך, וממילא לפי הפסקא ד' במה שנהנה מהריח בודעבידא לריח, אמנם לפי מה שפרשתי לעיל פנת הרא"ש אין ראיה מהרא"ש, ודוק פי דקצתין]. וכן מוכח להדיא בהרא"ה לברכות ובישיטה מקבצת פרק פיצד מברכין שפתבו שם, דהיכא שאינו מתפגן להריח, אף-על-פי שמריח ונהנה אינו מברך אלא במיד דצביר לריחא, עין שם, הרי דבמיד דצביר לריחא פיון שנהנה מהריח מברך, וכן משמע מדברי מהר"ם חלאה כסגיא דהנאה הנאה לו לאדם בעל-פירו, עין שם בדבור המתחיל 'איכא דאמרי': (5) פרי-מגרים בשמבשבות-הקוב, עין שם שכתב דגם הש"י מודה כזה: (1) לפי דעת האחרונים שחולקים על הש"י [דלש"י אין בעל התנות צריך לברך כלל פיון שאין מתפגן להריח], וכן הסכים במגן-גבורים וישועות-יעקב: (1) נהר-שלוש, דאף לידן דחולקים על הש"י ומברכין אפלו בלא פנה להריח פיון שנהנה הוא מהריח, מכל מקום התנני עצמו אין צריך לברך, וסברתו נראה: ונהי דאמרין גבי חנוני ניחא לה דניחא אינשי ולימי ולקנה מנה, מכל מקום לרידה גופא בודאי לאו לריחא עבידא אלא לסחורה, ולהכי זמן לפי שאין מריח במתפגן אין צריך לברך, ומשאר אחרונים לא משמע כן: (2) אלה נכה ודדף-החיים: (3) מגן-אברהם ואלה נכה ונהר-שלוש כסימן חרט, וכן פתח בספר אבי-העוור בהלכות ברכות, עין שם: (4) דדף-החיים בשם הפרי-מגרים. ומשמע דאם הסיח דעתו ואחר-כך רוצה להריח צריך לברך פעם אחת, ואינו דומה למה שכתבו במשנה ברורה ריש אות ד, דהתם פיון שריח עולה תדיר הוי כלא הסיח דעתו: (1) אף דבפרי-מגרים מסתפק כזה, עיי"ש, הוא סבירא לה להקל, ומשמע מדדף-החיים דסבירא לה דהסיח-הדעת גרע מסתם: יציאה לחוץ: (1) פתרוץ השני שבמגן-אברהם וימסקנת הגר"א, וכן פתח במגן-גבורים. ומכל מקום אפשר דאם נוטלן בידו כדי להריח בהם ומתחלה לא הנה מנכר לו הריח, גם למרוץ השני צריך לברך, דהנטילה נחשב כמשעוה:

הלכות ברפת הבשמים סימן ריו

נעשה להרים. יהלךף אין מברכין על בשמים של מתים והנותנים למעלה מהמטה, שאינם אלא להעביר סרחונו של מת, אבל (ח) נותנים למטה מברכין, שאני אומר (ט) לכבוד החיים הם עשויים. והן אין מברכין (י) * על בשמים * של בית-הכסא ולא על שמן (יא) העשוי להעביר את הזקמא: ג (יב) מגמר שנגמרינן בו את הכלים (יג) אין מברכין עליו, (יד) לפי שלא נעשה להרים בעצמו של מגמר אלא כדי לתן ריח בכלים. והן (ז) המריח בכלים שהם מגמרים אינו מברך, לפי שאין עקר, (טו) * אלא ריח בלא עקר: ד * בשמים (טז) (ה) [ה] של ערוה, כגון טקפה של בשמים (יז) תלוי (י) [ו] בצנארה או אוזנות עקר: ד * בשמים (טז) (ה) [ה] של ערוה, כגון טקפה של בשמים (יז) תלוי (י) [ו] בצנארה או אוזנות

ג שם במשנה נא ד ירושלמי שם ה שם בקלי נג ו מקא דיקורא וצפורי ש"ה ז וקב"ם סוף פרק ט הלכות פרכט פח שם ט הדי"א

באר היטב

(ד) המריח בכלים. והצט בע"ב שאין להם בשמים להבדלה רק הפלים שדוכים בו הבשמים ולו של ריח ומברכין עליו, הם עושים ברכה לבשלה, ט"ו, ע"ש: (ה) של ערוה. דוקא של ערוה אבל של פנויה מברכין, מ"א, ע"ש: (ו) בצנארה. ה"ה אם התייה משם ופנה, אסור, ט"ו, ע"ש. ובשכחה"ג כתב דאפלו הבשמים הם על האשה, כל שלא הגיע עצמו אל האשה והבשמים נתנו ריח מברך על הריח, ע"ש: ש"טלעם. ועין ברכ"ב ח"ג סימן תרכ"א לענין להריח בשושנה של הקדש אסורא איבא, ע"ש:

משנה ברורה

אחרים, גם כן (יג) אין צריך לברך: ב (ח) נותנים למטה. הנינו (יד) לפני מפתו: (ט) לכבוד החיים. כדי שיתרחק ויתנו: (י) על בשמים של בית-הכסא. שמוליך אסטניס לבית-הכסא להעביר הריח רע, (טו) אם הולך אדם ומריח מרחוק ריח בשמים אלו אין צריך לברך, כיון דבעלים לא עשאוים אלא להעביר הריח רע, (טז) ואפלו במתכפון להריח נמי אין מברך: (יא) העשוי להעביר וכו'. כגון אדם (יז) שגופו מוציע הרבה, וצריך לסוך גופו בשמני בשמים להעביר וזמנת הנוצה⁶ שריחה רע, (יח) וכן כשאוכל וידי מזהמות מחמת שנגע בגידו באכלין וסך ידי בשמן, נמי אינו מברך, ודגם בזה עקרו להעביר הזקמא (יט) ולא להריח. (כ) ואין נפקאמנה בין שמן סתם לשמן אפרסמון דחשיבא, (כ"א) וככל ענין אין מברך עליהם שום ברכה, כיון שלא באו אלא לסלק הזקמא: ג (יב) מגמר. ששורפין בשמים⁷, ומעבירין פלים או בגדים על-גב עשן הבשמים ונקלט הריח בפלים או בבגדים⁸: (יג) אין מברכין עליו. בין המגמר בעצמו, (כ"ב) בין אדם אחר שהולך ומריח: (יד) לפי שלא נעשה וכו'. מיהו, אם מתכפון לומר כליו וגם להריח (כ"ג) צריך לברך עליו, דהא עומד גם לריח: (טו) אלא ריח בלא עקר. וכמו שכתב פאן שהיא ריח שאין לו עקרה⁹: ד (טז) של ערוה. פרוש, של אשה שהיא ערוה עליו, אבל בפנויה אפשר דמתר מ"א: אבל כמה אחרונים מחמירין (כ"ז) דאפלו בפנויה אסור, דעל-דבריה: בוא לידי הרהור, וכל זה אפלו כשאנינה נדה. ובתולות שלנו שסתמן בתוקת נדות הם, שאינן טובלות ונדוהו, (כ"ח) אסור לכלי עלמא, דבכלל עריות הן. וכתב בשערי-תשובה בשם הבכר"י וסוף, דאפלו בבשמים של אשתו נדה אסור להריח: (יז) תלוי בצנארה. (יח) יש מאחרונים שכתבו דלאו דוקא כשהוא תלוי בצנארה, אלא

שערי תשובה

[ה] של ערוה. עכ"ט. ועין בא"ר שיש לאסור אפלו בפנויה, וכ"כ מח"ב בשם מור והצעה, ע"ש ועין בר"י אפלו של אשתו נדה אסור, אף שהתורה העידה סנה: בשושנים מ"מ יש להתרחק כו', וסימן לדבר: כונה בשושנים, דצריך סג גם בשושנים: [ו] בצנארה. עכ"ט. ובר"י קמב להחמיר בהשו"א. ועין ברכ"ב התולדות סימן מד שפטר להריח בפניו אילנות של ערוה אע"פ שיש בהם עקר פרי, אבל אסור להריח פרי אם גזול עקר. ובמח"ב בשם ורע"צ, דפרות הקדש או קונם סוף להריח ולא יברך. ועין ש"ד ופר"ח יודי סימן קח וע"ש בשם ורע"צ. ונד ונדס שנתלשו ביי"ט סוף להריח פנים בלי

באר הלכה

להריח: * על בשמים וכו'. עין במשנה ברורה כמה שכתבנו: אם הולך אדם וכו'. ועין בפרי"מגדים שפסקתק אולי הדבר דומה לריח רע שאין לו עקר כשמריח מרחוק, וגם אולי מועיל הפסק מחצה; לעניית דעתי אי אפשר לומר כן, וראיה מקא דאמרין: מההלך מחזין לברך והריח ריח, אם רב וישראל מברך, עין שם, אולי אצל אחר היה בשמיו בבית ודלתו (היה) ולא יתקח * פתוחה, וגם אין מחלק בגמרא בין אם עומד סמוך לברך או רחוק: * של בית-הכסא. עין במשנה ברורה, דאפלו מתכפון להריח אינו מברך. ועין בפרי"מגדים. דאפלו נוטלו כדי להריח נמי לא יוכל לברך. ועין בשערי-הציון שהבאנו ראיה לזה, ונמתיק הסבא בענין זה, והוא, דאף-על-גב דגבי אחרוג נמי לאו לריח קאי, ואפלו הכי אם מריח מברך, כדאי"א בר"טו" סעף ב; התם כיון דנטלו להריח הרי קאי שמריח לריח ואלא דכל נמי שאינו נוטל לריח מסתמא רב משמישא לאכילה, כדמובא בתוספות דפור המתחיל לזה ה"ה ה"ה ובהדושי הרשב"א שם, מה שאין כן הכא דאף-על-גב שנטלו להריח ומריח, אף-על-יב"א אינו עומד גם קצת לריח אלא להעביר הסרחון: * אלא ריח בלא עקר. נראה לי דלפי זה גם בבית הבושם אין מברכין אלא-אם-כן הבשמים גלויין ומריחין, אבל אם הבשמים מנחים בצלוחית ותם סתומות שאין הריח בולעט מהן, אלא שמריח בבית מחמת שפותחין אותם בכל שעה והריח בולעט ועולה, ונמצא בהמשך היום הבית נמלא ריח, כגון זה אין לברך, דהא

להריח (כ"ג) צריך לברך עליו, דהא עומד גם לריח: (טו) אלא ריח בלא עקר. וכמו שכתב פאן שהיא ריח שאין לו עקרה⁹: ד (טז) של ערוה. פרוש, של אשה שהיא ערוה עליו, אבל בפנויה אפשר דמתר מ"א: אבל כמה אחרונים מחמירין (כ"ז) דאפלו בפנויה אסור, דעל-דבריה: בוא לידי הרהור, וכל זה אפלו כשאנינה נדה. ובתולות שלנו שסתמן בתוקת נדות הם, שאינן טובלות ונדוהו, (כ"ח) אסור לכלי עלמא, דבכלל עריות הן. וכתב בשערי-תשובה בשם הבכר"י וסוף, דאפלו בבשמים של אשתו נדה אסור להריח: (יז) תלוי בצנארה. (יח) יש מאחרונים שכתבו דלאו דוקא כשהוא תלוי בצנארה, אלא

שער הציון
 (יג) ולא דמי להא דסימן קעח, דבברכים שאין טעמים ברכה אחרונה אם רק שנה מקומו צריך לברך ואפלו היה בדעתו לחזר, שאני התם דחסר מעשה וכלומר, שצריך מתוך לעשות מעשה דהינו לאלל ולשתות, מה שאין כן הלא דאינו מחסר מעשה, שכתב בשנכנס, הריח בא מעצמו, ולהכי רק אם לא סלק בדעתו, דהינו שדעתו לחזר, סגי [מ"א]: (ד) וכן הוא לשון הירושלמי, עין שם. וכל שהבשמים בטטה, בודאי נעשה להעביר הסרחון, עין גרסת הרוקח: (טו) דבעלים גופיהו בודאי אינם יכולים לברך שם, דהמקום מטנף. ועין בבאר הלכה. ואפלו בעלים בעת שמכניסם הבשמים בבית להוליכם לבית-הכסא, גם כן אין צריך לברך, דהא אינם עשויים לריח, וכן משמע מרש"י [פמ"ג]: (טז) כן כתב בהדו"א בשעה מקצת פרק אלו דברים וכן כתב מגו" אברהם והג"א. ועין בפרי"מגדים שמצד דבזה אפלו נוטל אדם אחר כדי להריח בו נמי אינו מברך, ונרע מאחרוג דגם כן סתמא לא לריח קאי, ואפלו הכי אם נוטלו כדי להריח מברך, משום דבזה נעשה להתחלה בפרוש להעביר הסרחון ולא להריח, נרע טפי; ומכל מקום לא בריא לה כל כ"ף דבר זה, עין שם, ועין לענין בסימן רצו סעף ו' ורצו סעף ב, וע"ש: (יז) ומשמע דאינו מברך: (יח) ב"ח לפרוש הנמכרים: (יט) ואם מתכפון להעביר הזקמא וגם להריח, מסתפק הפרי"מגדים⁸, עין שם (כ) מגן-אברהם לדעת התוספות בפרק ביצד מברכין, וכן משמע מפתיהם כל הפוסקים, ודלא כרש"י, וכן כתב באשכול בהדו"א: (כ"א) הנינו אפלו מתכפון להריח, וכו': (כ"ב) כדמובא בש"ס שם: (כ"ג) כן מצד באלה רבה ומגן-גבורים. ונראה לי דאפלו להדמיון-אליעזר שפירש לדעת הגר"א דככתן לאלל וגם להריח דאינו צריך לברך, הנינו דוקא שם שאינו עומד בעקרו לריח, מה שאין כן הכא דעומד בעקרו לריח: (כ"ד) ואפלו לדעת הטור ור"א¹⁰ צריך לברך על-גב פלים מגמרים, הנינו במקום להתחלה כדי שיתנו ריח, ובמבאר ברי"א¹¹ וטור, ולא כאן שנקלט מאליו בלי כחה ושו"א. והפרי"מגדים מפרק בנה, עין שם, ודעתו דאם אין לו בשמים אחרים יתחם במוצא-רשת להשיב הנפש ולא יתברך עליהן: (כ"ה) וכפי רבה וזור וקציעה וכו': (כ"ו) כן כתב בתפ"ש מברכין, בדגנה נמי איבא לאו ד"לא תהרבו לגלות ערוה": (כ"ז) ט"ז ותיי אדם ושיערי-תשובה בשם הבכר"י וסוף. וכפי הנראה דמה ה"טו דבר זה להסתפלות בבגדי עבונות של אשה בשמכניה, שאסור אפלו תלויים על הפתל, דמבאר באבן-העזר סימן כ"א, שמא בואו להתייה בה, ומרי ה"טו בקפה של בשמים המיחדת לנשים [נה"ש]. ואפשר דאפלו להגנת מהר"ח בשם שג"ר נקטת הגדולה דלא סביקא לה כה"טו, הוא דוקא באינו מתכפון להריח [ולדידהו סביקא לה דבעלמא אפלו אינו מכון להריח צריך לברך, כל שנתנה מהרי"ט], אבל כשמכון להריח אפלו לדידהו אסור, דבוא לידי הרהור. ועין במאמר-מרדכי שהרבה להשיג על השגרי נקטת הגדולה, וכיותר ששגרי נקטת הגדולה בעצמו כתב בסימן שלו דלעטע השיב"א שכתב: לפי שהם עשויין

הלכות ברית הפשמים סימן ריו

ביאורים ומוספים

בבושם הבא להעביר ריח רע וגם להריח בו, הרי ששתי המטרות הן בחלק של הריח, ונמצא שאין הנאת הריח שלימה, וראה במשנ"ב שם (ס"ק יד) מזה שביאר לגבי מוגמר.

[משנ"ב ס"ק יב]

ששורפין בשמים⁹, ומעבירין בליים או בגדים על-גב עשן הפשמים ונקלט הריח בבלים או בגדים¹⁰.

9) ולגבי עשן של סיגריות, כתב לעיל (סי' רי ס"ק יז), שמסקנת האחרונים שאין לברך עליו. וכן כתב השערי תשובה (שם ס"ק ד) בשם המור וקציעה. וכן כתב הערוך השלחן (סי' רטז ס"ד) שאין לברך על ריח עשן הסיגריות.

10) וכן במוגמר שעושה לצורך רפואה, כתב הכף החיים (ס"ק יב) שאין לברך עליו.

[משנ"ב ס"ק טו]

ובעלי-בתים שאין להם בשמים להריח במוצאי-שבת-קדוש, ונוטלין מדוכה שדכו בה בשמים ונקלט בה ריח ומריחין ומברכין, ברכתן לבטלה הוא¹¹.

11) ואם יש בשולי הכלי, אבק משוורי הבשמים, כמו שרגיל להימצא בתיבות ששמים בהן בשמים, כתב לקמן (סי' רצז ס"ק ז) שמותר לברך עליו.

[משנ"ב שם]

וכמו שכתב כאן שהיא ריח שאין לו עקרה¹².

12) וכן לגבי הממשמש באתרוג ונשאר ריח בידו או בבגד, כתב בביה"ל לעיל (סי' רטז ס"ד ד"ה המריח) שאינו מברך על הריח אפילו בשאר ימות השנה, כיון שריח זה אין לו עיקר.

[משנ"ב ס"ק י]

כיון דבעלים לא עשאוים⁶.

5) ומה שכתב בלשון 'בעלים', ביאר האור החמה שנראה שאין כוונתו בדוקא שצריך שהקצאה לשמש כמעביר ריח רע תיעשה על ידי מי שהוא בעלים עליהם, אלא אף אם הובאו למקום זה על ידי אחר שאינו בעליהם, מ"מ כיון שהובאו לצורך העברת הריח רע אין לברך עליהם.

[משנ"ב ס"ק יא]

כגון אדם שגופו מזיע הרבה, וצריך לטוף גופו בשמיני בשמים להעביר זיהמת הזעה וכו'⁶, דגם כזה עקרו להעביר הזיהמת ולא להריח⁷.

6) וכן סבון ריחני, כתב הערוך השלחן (ס"ה) שאין מברכים על ריחו, לפי שעיקרו הוא בכדי להעביר את זיהמת הגוף והראש.

7) ולענין תכשירי ריח המיועדים להעברת ריח רע, אם קנאם כדי ליהנות מריחם, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פי"ד תשובה לח) שיכול לברך עליהם. וכן הורה הגר"פ שיינברג (וזאת הברכה פי"ט עמ' 178). אך הגרי"י פישר הורה (שם), שכיון שכונת היצרן היתה להעביר ריח רע אינו נחשב כריח שעשוי להריח, ואין מברכים עליו.

[שעה"צ ס"ק יט]

ואם מתכונן בסיכתו להעביר הזיהמת וגם להריח, מסתפק הפרי"מגדים⁸.

8) מבואר שדבר שיש לו מטרה נוספת מלבד ההרחה בו, אפשר שאין לברך עליו, ואף שלגבי אתרוג כתב השו"ע לעיל (סי' רטז ס"ב) שאם נוטלו על מנת לאכלו ולהריח בו מברך עליו, ביאר האור החמה שיש לחלק בין שתי מטרות נפרדות כגון אכילה והרחה, שאין האכילה מחסרת מהחלק של הריח, מה שאין כן

בניה או פניה, אין מקרינן עליהם, לפי שאסור להריח בהם שמא יבוא לידי הרגל נשיקה או קרוב בשוך: ה' בשמים (יח) של עבודת כוכבים אין מקרינן עליהם, (ט) לפי שאסור להריח בהם: ו' (כ) מסכה של עובדי כוכבים אין מקרינן על בשמים שלהם, (כא) דסתם מסכתא לעבודת כוכבים: ז' ליהי הולף הויץ לכרך ולהריח ריח טוב, (כב) אם רב העיר עובדי כוכבים אינו מקרינן, (כג) * ואם רב ישאל (ד) (כד) מקרינן: ח' * נתערב ריח שמקרינן עליו ברית שאין מקרינן עליו, הולכים אחר הרב:

ריח ברכות הנעשים על הנסים, ובו ט' סעיפים:

א * הרואה מקום שגששו בו נסים לישראל, (א) * כגון מעברות (ב) הים (כ) ומעברות הירדן

באר היטב

(י) מקרינן. הינו על מה שניחם עוד, דעל מה שהריח כבר אין לכרך. ואם לא נתבאר להריח א"צ לכרך כמ"ש בס"ק א:

(ב) הים. דוקא הנה ששבר הנס מתוך המקום, אבל בלא"ה גזון סביב ירושלים ששפלה מחנה סנחריב אין מקרינן, מיהו על גס שלו אפלו אינו

באר הלקה

הוא ריח שאין לו עקר, וכמו הקא גפי ריח שנקלט בפלים. וגדולה מזו קטב הרא"ה בהלכות, שגם גפי מןמר גופה, אם המגמר קלה פלא שוב אין מקרינן, ואף על"ג שבמכתבו לעיל לחלק עליו, הינו דוקא גפי מןמר שנקלט בשמים קנס על-לפנים, אבל בגדון ידון שהעלוהו סתומות ואין טעם ריח במחו, אלא שנקלט מתחלה פאור ריח בעלמא, מסתברא שאין לכרך על זה: * ואם רב. עין במשנה ברורה שכתבתי דאפלו מקצה על מקצה גמי מקרינן, פן הספים במגן גבורים וקדעת הרוקח, שלא מצינו מי שחלק עליו ולענינת דעתה קשה: כיון דהוא מקצה על מקצה הוי לה ספקא דאורייתא, דריח של עובדי גולולים הוא מ"לא ידבק בךדן מאומה מן הסמך" [וכמו שכתבו בפרוש המשניות לתקומה] ולתקומה דינינו לה, ואם כן כיון שאסור להריח מספקא איך אפשר לכרך עליו, אם לא דינמא דכל עקר ריח אינו אלא מדרבנן, ועין בפרימגדים, וצריך עיון: * נתערב ריח. הוא לשון הרמב"ם. וכתב בעל שמו"ר קתה, דלא קאי אלא על שמן ובשמים של מתים ושל בית הכסא וכדומה שאינם לריח, ועל זה כתב אם נתערב ריח של אלו בריח טוב אזלינן בתר רבא, אבל לא קאי אפאי דסליק דינא דרב עובדי גולולים ורב ישאל, דכנה בדיא אפלו נהערב מעוט ריח של עובדי גולולים גבינן גון, לכרך, דעבודת גולולים לא בטיל בקרא, עין שם. ונל תקשה עליו מהו דרב ישאל מקרינן אף על"ג דאיבא מעוט עובדי גולולים, דשאני הסם, דכיון דרב ישאל, אזלינן בתר רבא ותלינן שמהם פא הריח לגמרי ומעובדי גולולים קלל לא, שלא עשו כלל מןמר, מה שאין פן משעשו כלם ונתערבו, סבירא

משנה ברורה

רגילות נקט, דבשמים שהיא רגילה לשאת בצנארה, אפלו הם מנחיים קעת על השלחן גס"פן אין לכרך עליהם, דעל ידי"ה יבוא לידי הרהור אם מפקרה וידועה: ה' (יח) של עפוש"ם. הינו שהקטרו לעבודת גולולים. ועין בחיי"אדם בכלל סא אות יד מה שכתב בזה: (יט) לפי שאסור וכו'. ואאסור אין מקרינן: ו' (כ) מסכה. כשמסקינן לאכל ולשתות: (כא) דסתם מסכתא לעבודת גולולים. ודוקא במסכה, (כב) אבל שלא במסכה מתר לכרך אבשמים של עובדי גולולים: ז' (כג) אם רב וכו'. דתלינן הריח בתר רב, ובדיאי של עובדי גולולים הם שששואים במסכה וליפיק מריח מרחוק [מ"א]: (כד) ואם רב ישאל וכו'. והוא הדין מקצה על מקצה ישאל, וכמו שמבאר לקמן בסימן רצ"ח לענין אור של הכהלה. ועין בבאר הלקה: (כד) מקרינן. כבר כתבנו בראש הסימן, דיש אומרים דוקא היכי שמתבאר להריח, ובלאו הכי אין צריך לכרך, אבל רב הפוסקים חולקין על זה וסבירא להו דמקרינן בכל ענין, כיון שעל כל פנים ננהו מהריח שעולה: ח' (כה) נתערב ריח וכו'. עין בבאר הלקה:

א * כגון מעברות הים. מקום שעברו ישראל בים ביבשה: (ב) ומעברות הירדן. מקום שעברו ישראל בירדן בתרבה

לה דלא שוף כנה בתר רבא, דעבודת גולולים לא בטל, פן נראה דעתו. ומדברי הגר"א בסעיף קרי"א אחרון נראה דלא סבירא לה פן, שהרי כתב דין זה לפינן מהו דסעיף ז, הרי דלא שני לה להגר"א ואינו מקחל בין סעיף ז לסעיף ח ונראה לי עוד, דדברי הרמב"ם נובעים ממיתא דרבי יוסי, עין שם בגמרא דקאמר דרבא לא ליחא עבד, ומפרש הרמב"ם אף על"ג דנתערבו הריחות בהנדי, אלא דהגר"א סבירא לה דמרישא דביניא גמי נוכל לדיק דינא דהרמב"ם. ועין במחצית השקל מה שכתב בשם חמד משה וסיס על דבריו: וצריך עיון. ובאמת המעין בסימן רטו גפי נתערב צפי בשמים בעשבי בשמים, כתבו הפוסקים דמקרינן מיני בשמים, עין בכלבו בשם הראב"ד ובאליה רבה, ולא כתבו כלל לראות הרוב מתיא מין, ועל פקדון כבעל חמד משה דלא משגיחין כלל בנה, דעל כל פנים מריח גם ממעוט:

* כגון מעברות. וכתב בספר פפתור ופרח, פקק זו, וזה לשונו: מעברות וכו', נראה בפרושו, שאין המבקר מקרינן עד שינאה בפרט מקום הנס, כמו שהרואה יס" סוף לא יכרך אם לא נאה מקום שעברו בו, וכן הרואה הירדן, עד שינאה מקום שעברו, וכתבנו אומר "העם עברו נגד ריחו", וכן נחל ארנון⁴). ומיהו, בכל מקום שינאה חלק מן הים או מן הירדן, ראוי לו להזכיר חסדי ה' והשגחתו עלינו ויודה וישבח פני כמו [חזון ורצה לומר, שכתב בעלמא בלי שם ומלכות], וכן הענין בראותו מקום שהאל יתברך עשה פלא או גס לקצת נביאים, כמו בראותו בהר הפקמל מקום שעשה אליהו המזבח וראותו בשגם מקום עליית אלישע וכדומה: ואין ספק כי ענין אליהו היה פלא וגס לו, שהרי המלך היה רודפו, אבל של אלישע היה פלא לכן השתמית להפלת הנביא, עד פאן לשונו. והנה בעקר דבריו שאר הירדן ג"כ צריך לשבח, ועל זה מסיים: וכן בויא את הר הפקמל, דהתברכה אל נקנה על פלאי הבורא, דאם כן היה לנו לכרך הרמב"ם שכתב: הרואה מקום שגששו נסים וכו' כגון יסוסי, משמע לכאורה דבראית יס"סו חתודה מקרינן, אף על פיריבן אינו מכרך כל פק, מדמסיים: אי מעברות הירדן ולא כתב "או הירדן", ועל פקדון דלאו דוקא. ובדין השני, בראית הר הפקמל, נראה דכנת פפתור ופרח הוא לשבח שבח בעלמא, ואדלעיל קאי שכתב גם בויא שאר הירדן ג"כ צריך לשבח, ועל זה מסיים: וכן בויא את הר הפקמל, דהתברכה אל נקנה על פלאי הבורא, דאם כן היה לנו לכרך בראותו הרסיני מקום שמתנה בו התורה, ועל פקדון דנתקן רק אהצלת אדם מן המיתה בדרך גס: ואכן שישב עליו משה היה או גס"פן ההצלה בדרך גס על ידי חפלתו של משה, וכמו שכתבו "ח" גס", ואם כן גפי אליה, אף שהני גס ופלא, אף על פיריבן מעשה הר הפקמל לא נעשה כדי שיציל אליהו מן המיתה, שהרי אליהו היה נתבא, ואמריב הלק אלי בשליחות השם יתברך שאמר לו "לך נראה אל אחאב ואתנה מטר על פני האדמה", וענין עשיית הפלא בהר הפקמל היה כדי לתקן אמונת ישראל בה', אלא על פקדון פנת פפתור ופרח הוא רק לענין שבח בעלמא, וכמו מה שסיים: וראותו בשגם וכו', שהוא ודאי לשבח בעלמא, כמו שנכתוב אחר"ך וכמו שמוכח מסוף דבריו בעצמו. ולפי זה, מה שסיים: שהרי המלך היה רודפו, הוא רק לענין להגדיל השבח על הטובה

שער הציור

לעברה להטיל ארס של יצר הרע, אסור אפלו בהריח ממילא, עין שם, ואיך כתב פאן לכרך על זה, עין שם במאמר מדכ"י: (כז) מגן אברהם בפסקא, וכן הסיים במגן גבורים, ע"ש. עין בירושמי שם דאיתי בריתא דמברכיין אבשמים של עובדי גולולים, וקאמר: פתח לן במשמע [כז"ל] לפנינו חתונו, עד פאן לישנו, כלומר, בממאר בשמים לפני בית המסחרו, דכדושי לא בשמים בעלמא עשה ולא בשביל כבוד העבודת גולולים, עין שם: